

VESTITORUL

Organ al Eparhiei române unite de Oradea și revistă de cultură religioasă.

Redacția și Administrația:
Oradea,
Parcul Ștetan Cel Mare No. 8.

Apare la 1 și la 15 a fiecărei luni.

Abonament:
Pe un an 120 Lei.
Exemplarul 5 Lei.

PARTEA OFICIALĂ

Nr. 29/1926.

Salariile preoților pe Nov. - Decembrie 1925.

Integririle de salar ale preoților precum și retribuirile pentru administrarea parohiilor vacante pe lunile Noiembrie—Decembrie 1925 se pot ridica de la Oficiul administrativ al fundațiilor diecezane pe lângă chitanțe separate pentru fiecare lună.

Oradea, la 4 Ianuarie 1926.

Episcop Valeriu Traian.

No. 33/1926.

Răspunsurile preagrațioase ale Maiestăților Lor la urările de Anul nou.

Din prilejul noului an am înaintat Maiestăților, Lor, glorioșilor noștri Suverani omagioasele urări de bine ale Noastre precum și ale Clerului și poporului credincios din Eparhia noastră, la cari Maiestățile Lor s'au îndurat a răspunde prin următoarele telegrame:

I. *P. S. Sale Episcopul Valeriu Traian Frențiu în Oradea-Mare.*

Vă mulțumim călduros pentru sentimentele de credință și devotament ce și pentru urările ce ne exprimați cu prilejul anului nou și Vă rugăm să fiți interpretul aceluiași mulți ani pe lângă clerul și poporul Eparhiei Oradea-Mare.

FERDINAND,

II. *Prea Sfințitul Episcop Valeriu Traian Frențiu în Oradea-Mare.*

Am fost viu mișcată de sentimentele de credință ce-mi exprimați și de urările ce mi faceți în numele Prea Sfinției Voastre și a credincioșilor ce păstoriiți.

MARIA.

No. 46/1926.

† Necrologul anului 1925.

În cursul anului 1925 au reposedat în Domnul următorii preoți diecezani: 1. *Muntean Petru*, preot deficient; 2. *Marchiș Romul*, vicar foraneu, protopop paroh I în Carei-Mari; 3. *Mihalca Ioan*, protopop ono-

rar, preot deficient; 4. *Bogdan Andrei*, protopop onorar, paroh de Portța; 5. *Lenyel Cornel*, preot în Bârzava. Întru repaosul sufletelor acestor confrăți adormiți, conform dispoziției Circularului Nostru cu No. 1552 din 9 Iulie 1925 fiecare preot diecezan va avea să celebreze câte trei *Sf. Liturghii*.

PARTEA NEOFICIALĂ

De vorbă cu noi înșine.

S'a spus nu odată, că o biserică trăiește prin idealismul preoților săi. În aceasta privință noi putem fi mândri, că avem o preoțime la înălțimea chemării, gata aș servi legea chiar și cu sângele și cu viața.

Dar poate pentru că prea afânțăm cu privirea spre o direcție, pierdem din vedere unele mijloace de întărire chiar elementare.

Preoțimea noastră prea ocupată și preocupată, în rândul întâi, cu mântuirea patrimoniului strămoșesc, atâcat cu atâta căutare și stăruință de către niște froți falși, cari, conștii sau inconștii, luptă pentru reducerea noastră la o falsă lege strămoșească, lipsește a-și face o datorie din cele mai elementare pentru conservarea noastră proprie. E vorbă de înființarea caselor culturale și de răspândirea lecturii sănătoase.

O religie nu se poate susține decât prin cultură, prin cunoștințe clare și adevărate despre lucrurile religioase. Prostia e o conservatoare negativă, improductivă a religiei. Celce vrea să-și susțină religia, are nevoie de multă cultură, de multe cunoștințe. Unde se poate aceasta câștiga, dacă nu în cărți și reviste bune, sănătoase?!

Iată de ce fimem de o necesitate imperioasă înființarea neamănătă, în fiecare parohie, a caselor religioase culturale. Nu ne gândim la ceva lucru mare. Tot începutul este greu și — modest. De aceea o simplă întărire, la parohie sau la școală, sau la vreun credincios, unde preotul să lumineze prin citirea cărților bune și folositoare pe credincioși, ar putea fi considerată ca începutul-acestei instituții de mare valoare. Timpul și zelul va aduce ulterioara dezvoltare.

In parohii curate lucrul va fi ușor; în cele mixte va fi a se înființa neapărat acest cerc religios separat, deosebit.

Se va putea cere și sprijinul „Astrei”, al „Fundafiei Carol”, sau și al Ministerului de culte, cari prin donarea unor cărți, ce vor trebui neapărat sortitate, vor contribui la punerea temeliei acestor fel de instituții.

Nu vor lipsi la nici un caz din biblioteca acestor case culturale colecțiile neîntrecute de lectură bună, catolică, a „Presei bune” dela Iași, a Bibliotecii „Unirii” din Blaj și cele din „Să fie lumina” din Lugoj. Tot așa vor fi a se comanda și revistele bune, ca „Unirea”, „Unirea poporului” dela Blaj, „Lumina creștinului” cu suplimentul „Sentinela catolică dela Iași”, „Vestitorul” „Viața” din Hălăucești. Bune serviciile va face și „Cultura poporului” din Cluj, sau foaia populară a fundației Carol din București.

De ce stăm pe gânduri? De ce nu ne punem la lucru? Să știm că viitorul nostru depinde dela cantitatea de jertfă și energie ce o vom ști aduce întru întărirea, apărarea și luminarea noastră. Deci, frați preoți, la datorie! Să stăm de vorbă cu noi înșine puțin, întrebându-ne ce-am făcut pe terenul acesta. Ni-e teamă că răspunsul conștiinței noastre va fi: nimic. Câți am înființat o bibliotecă populară religioasă și culturală? Câți am întemeiat case naționale culturale? Câte foi, câte reviste, câte broșuri am împărțit în decursul anului ce-a trecut?

Ni-e teamă să nu ni-se răspundă: Slugă rea și leneșe, ți-ai ascuns talentul în pământ. Dar e supremul timp să ne trezim. Numai prin lectură și luminare ne vom putea apăra și mântui.

Păr. Tăutu.

Regalitatea lui Crist.

În 14 Decembrie Papa dela Roma a publicat o enciclopică îndreptată către toți patriarhii, metropoliții și episcopii din lume, prin care le face cunoscut că a instituit o nouă sărbătoare, sărbătoarea lui Cristos-Regele, care va fi a se ține în tot anul în ultima Duminică a lui Octombrie.

După dovedirea clară și convingătoare din Sf. Scriptură a Vechiului și a Noului Testament a regalității suverane a lui Iisus peste toți oamenii, peste toate popoarele, Sfântul Părinte indică motivele pentru ce a proclamat această sărbătoare tocmai acum.

Întâi pentru ca să mulțumească lui Crist — Dumnezeu — Rege pentru toate binefacerile Anului sfânt. Apoi pentru că acum s'a celebrat centenarul de 1600 ani al Conciliului dela Nicea unde prin termenul omousios s'a proclamat divinitatea lui Crist pentru toate veacurile.

Dar cele mai serioase și mai importante motive, cari au determinat pe șeful creștinătății întregi

să proclame regalitatea suverană a lui Crist, au fost de ordin social și politic. Azi când Cristos a fost scos de plaga timpurilor noastre, de laicism, din toate drepturile sale, din școală, din familie, din viața și legiuirea de stat, se cade, zice Papa, să-l întronăm pe El în locul care i-se cuvine, de Rege al lumii și al tuturor creaturilor, ca o admoniere tuturor celor ce conduc destinele popoarelor, că o pace durabilă, folositoare și tihnită între popoare nu va fi, până nu se vor întoarce la Crist Regele păcii, până ce legislația și toată politica mondială nu o vor conduce în spiritul lui Crist-Regele, până ce nu vor recunoaște toți regalitatea lui Crist asupra tuturor oamenilor și a neamurilor. *Pax Christi in Regno Christi.* Cu excluderea lui Crist din viața socială și individuală nu se ajunge la pace și liniște, ci numai la război și neînțelegere. Fără Cristos nu-i cultură, nu-i viață, nu-i progres. Iată de ce ne bucurăm și noi de gestul providențial al Sfântului Părinte dela Roma, așteptând ca aceasta sărbătoare să fie introdusă și în biserica noastră răsăriteană unită, cu slujbă proprie, la aceeași dată. Adorarea aceluiași Crist-Rege poate să aducă mai aproape de noi sufletele desbinat ale fraților noștri ortodocși, cu cari dimpreună adorăm pe același Crist Rege și Dumnezeu, Mântuitorul neamului omenesc.

P. T.

Pe ce se razimă primatul de jurisdicție al episcopului dela Roma.

II. Primatul Papilor în istorie.

(Urmare din No. 1—1926).

B) Arianismul

Arianismul a fost o înngă nenorocire de 50 de ani și mai bine pe Biserică, dela Constantin la Teodosie cel mare (325—380), provocată și alimentată de fudulia omenească a unei camarile cesaropapiste de episcopi orientali, cari au prețuit cele omenești mai presus decât cele dumnezeiești și interesele superioare ale Bisericii, — nenorocire care s'a frânt izbindu-se de rezistența Papilor dela Roma și-a marilor și sfinților episcopi orientali și apuseni, deopotrivă, cari au ținut cu ei, cari cu toții au preferat maltratarea, exilul și moartea, decât să lapede și numai o iotă din sfânta și dumnezească învățătură a lui Hristos. Ce pilde strălucite de episcopi, preoți și laici plini de abnegare, de jertfă, de curaj, ne oferă nouă aceste lupte ariane, și ce blamă sunt ele pentru cei ce se simt bine și azi la umbra puterii seculare și admit amestecul puterii laice în chestiunile de ordin pur religios și bisericesc, ca d. p. alegerea chiriarhilor și investitura scl.

A expune în întregime istoria dureroasă a acestor timpuri, când fii ai Bisericii, ba chiar episcopi,

răzimași pe sprijinul lumesc al unor împărați cu cuget păgân, cum a fost fiul lui Constantin, Constantius II, au tradat, s'au conjurat, au conspirat împotriva adevărului religioși lui Hristos, — ar însemna a scrie volume înregi. Noi vom releva numai evenimentele prin cari se arată prestigiul Papilor dela Roma.

Rolul Papilor în aceasta luptă pentru apărarea învățaturii genuine a lui Hristos se reduce la două:

I. rolul lor în ținerea Conciliului ecumenic I dela Nicea și în definierea învățaturii adevărate prin fixarea termenului „*Omousios*” și

II. rolul lor în menținerea celor definite la Nicea. Amândouă aceste roluri a Papilor dela Roma vor dovedi calitatea lor de șefi supremi ai Bisericii în acele timpuri, calitate recunoscută și solicitată de către toți.

I. Rolul Papii în ținerea Conciliului ecumenic I. dela Nicea.

Arianismul a dat ansă la ținerea întâiului sinod mare, ecumenic, universal, la Nicea în anul 325.

Un mic istoric.

Un preot din Alexandria Egiptului, cu numele Arie (Arius), învățăcelul lui Lucian din Antiochia, sub influința filozofiei neoplatonice aplicată la creștinism, a început a învăța, că Cuvântul (Logos) întrupat pentru mântuirea oamenilor, n'ar fi coetern cu Tatăl, n'ar fi de aceeași substanță cu Tatăl, ci ar fi numai o creatură, prima între ele, dar nu cu atribuții dumnezeiești; ar fi fost un timp când n'a fost.

Aceasta învățatură, răspândită mai întâi în Alexandria și jur, a avut darul de-a scandaliza nu numai pe preoți și episcopi, ci chiar și pe mireni dreptcredincioși. Alexandru, episcopul Alexandriei, după ce văzu ce învățatură anticreștinească propagă preotul său Arie, îl provoacă să retracteze. Acesta nu voi. Atunci Alexandru îl excomunică din Biserică împreună cu patru alți preoți și cinci diaconi tovarăși de idei cu el. Arie scrie episcopilor din lume o scrisoare prin care se apără și își expune doctrina sa.

O însemnată parte a episcopilor orientali se declară pe partea ereticului. Intre aceștia astutul episcop de Nicomidia (în B. linia), om cu mare trecere la curtea imperială a lui Licinius, carele rezidă acolo. Un conciliu se ține la Nicomidia sub prezidiul lui Eusebie, care îl declară dreptcredincios pe Arie și roagă episcopatul catolicității întregi, să nu-l considere pe Arie de excomunicat.

Alexandru, episcopul Alexandriei, văzând aceasta, adună și el pe episcopii din Libia și Egipt în sinod, condamnă din nou pe Arie și roagă episcopii catolicității să-l considere pe Arie și ai săi de excomunicat, ca unul ce nu crede în conformitate cu tradiția cea adevărată a Bisericii și a Apostolilor.

Rolul lui Constantin.

Așa găsește împăratul Constantin imperiul de Răsărit, învrăjbit și divizat în două tabere, când îl

ocupă în toamna anului 324 dela socrul său Licinius.

Constantin avu tot interesul ca în partea de Răsărit a imperiului său, ajuns de curând sub stăpânirea sa, să domnească pace și bunăînțelegere și în celea religioase. De aceea făcu tot posibilul să pună de acord pe episcopii divizați în privința învățaturii lui Arie: ba adresând scrisori de împăciure către toți, ba trimițând pe prietenul său Hosius, episcop de Cordova (în Spania) să mijlocească pacea între ei.

Toate aceste încercări nu isbutiră; episcopii orientali desbinați nu voriră să se unească într-o măturisirea unei credințe. Atunci Constantin, la propunerea lui Hosius și Alexandru al Alexandriei — cari erau una într-o susținerea dogmei *omousios*, se hotărî să adune la un loc pe toți episcopii creștini din lume, să decidă prin votul lor pe a cui parte e adevărul. Acesta fu cel dintâi sinod, când s'adunară la un loc episcopii catolicității, să judece în materie de credință.

Rolul Papii.

Cu ocazia jubileului de 1600 de ani dela ținerea acestui mare și important sinod al creștinătății, jubileu serbat cu o râvnă laudabilă de către toate bisericile creștine de azi, s'a scris destul și la noi și în străinătate despre acest sinod. Nu înțelegem însă în interesul cărui adevăr istoric s'au abținut și scriitorii ortodocși și cei protestanți, să amintească rolul covârșitor ce l-a avut biserică Romană și prin ea Papii în ținerea și susținerea acestui mare sinod.

Dacă nu avem nici un indiciu hotărâtor că împăratul Constantin să fi cerut în prealabil învoirea Papii pentru ținerea unui Conciliu ecumenic — cu toate că tocmai un Conciliu ecumenic oriental, al VI-lea, ținut la 681 în Constantinopol, afirmă, că marele și celebrul conciliu dela Nicea l-ar fi convocat „Constantin pururea Augustus și venerabilul Silvestru” atunci episcop a marii Rome, — totuș faptul, că Silvestru Papa Romei își trimite acolo reprezentanții, cari să-i țină locul, e destulă dovadă, că el aprobă ținerea unui astfel de Conciliu și convocării materiale făcute, evident, de către Constantin îi adăugă el pe cea *formală* prin trimiterea delegaților cari să-i țină locul acolo.

Dar influința Romei asupra Conciliului ecumenic I fu nu numai aprobarea tacită a convocării și a ținerii lui, precum și-a hotărârilor dogmatice și canonice aduse de el — dela care aprobare își căpătără valoare, — ci ea se extinde la însaș prezidarea și directivarea activă a desbaterilor.

Cine-a prezidat la Nicea?

Nimeni nu vrea să nege că împăratul Constantin a avut prezidiul de onoare și de înaltă patronare a Conciliului, dar desbaterile dogmatice nu l-a condus el. Aceasta apare nu numai din afirmațiile generale ale pretenilor și-a dușmanilor sinodului ecumenic dela Nicea, că desbaterile și hotărârile Părinților

au fost absolut libere și nestângente de împăratul, ci chiar și din spusele lui Eusebie, istoriograful, care apriat ne spune, că Constantin, după vorbirea de deschidere ce-a ținut-o, a predat conducerea celor ce ședeau în frunte, *prezidenților* („paredidu ton logon tis tis sinodu proedris“.¹⁾ Din nenorocire Eusebie nu ne spune cine-au fost acești „*proedri*“.

S'au propus mai multe ipoteze. Unii au crezut, că episcopul, carele a salutat la deschidere și care ședea la dreapta, acela ar fi prezidat Conciliul. Acesta a fost, după toată probabilitatea, Eusebie însuși.²⁾ Dar aceasta ipoteză despre o singură persoană nu consună cu ceea ce zice Eusebie: „*tis proedris*“, în plural. Afară de aceea pe ce motiv ar fi prezidat un simplu episcop o adunare așa mare a creștinății întregi, când erau de față merii și tradiționali patriarhi, ai Alexandriei și Antiochiei, în persoană, iar al Romei prin delegați.³⁾ Pe baza că era prietenul împăratului? Dar Hosius era mai vârtos! Afară de aceea nu după simpatii se prezidau conciliile nici atunci. Dar n'avem nici un indiciu în întreaga istoriografie bisericească pentru aceasta ipoteză. Deci ipoteza cu Eusebie de Cesarea Palestinei, istoriograful, cade dela sine.

Alții au propus pe Eustatie de Antiochia, căci după mărturisirea lui Teodoret, un istoriograf din v. V. (448—9) el ar fi fost episcopul din dreapta care a salutat pe Constantin; iar un urmaș al său. Ioan de Antiochia, îl numea pe Eusebie, „primul între părinții dela Nicea“ Dar presidenția lui, singur, nu se potrivește cu „*proedris*“.

Alții, răzimași pe pretinsa presidenție a lui Eustatie de Antiochia și pe cuvintele din o pretinsă epistolă alui Constantin către biserica din Alexandria⁴⁾, în care spune „că episcopul vostru Alexandru vă va spune toate mai de aproape, căci el fu a toate ce se făcu „*Kyrios ke kinonos*“, adică stăpân și părtăș, au scos la iveală teoria că Eustatie și Alexandru ar fi prezidat alternativ, ca cei mai de frunte episcopi ai Orientului și, — aceștia ar fi „prezidenții“ (proedrii) lui Eusebie.

Dar, mai înainte de toate unde e scris, că aceștia au prezidat alternativ? Eusebie trebuia să spună; și n'avea motiv să-i tacă, cum avu pentru reprezentanții Papii (nu-i vedea cu ochi buni); afară de aceea mărturia despre prezidarea lui Alexandru al Alexandriei e nulă, căci „*kyrios*“ poate însemna și rolul lui preponderant ce-l avuse, alături cu Hosius, la acel Conciliu.

Impotriva tuturor acestor teorii stă cea mai sigură și mai bine întemeiată afirmațiune, că *întâiul*

Conciliu ecumenic dela Nicea l-au prezidat reprezentanții Papii dela Roma, cari au fost Hosie și cu cei doi preoți romani, Viton și Vincentius. Dovezile acestei afirmațiuni sunt:

a) Afirmațiunea lui Ohelasio de Cizic episcop oriental din veacul al V, carele apriat spune, că „Hosius, al cărui nume și reputație sunt în general cunoscute, în Conciliul (dela Nicea) a ținut locul lui Silvestru, episcopul Romei celei mari, împreună cu cei doi preoți Viton și Vincentius“¹⁾

Tot despre Hosius exclamă și sf. Atanasie. „Care sinod nu l-a prezidat el?“²⁾

Tot așa o spune și Teodoret: „Care sinod nu l-a condus el?“³⁾

b) Dar decizive în chestia prezidării sinodului I dela Nicea sunt listele de subscriere ale episcopilor prezenți, singurele documente autentice, alăturarea de cele 20 de canoane, epistoala sinodică către episcopii Egiptului, Libiei și a Pentapolei și de simbol — cari ne-au rămas până în ziua de azi. Or, în toate aceste liste, absolut toate, în locul întâi e iscălit Hosius de Corduba, apoi imediat după el cei doi preoți romani Viton și Vincentius, și numai după a chestia urmează merii episcopi ai Orientului, întâi patriarhul Alexandriei Alexandru, patriarhul Antiochiei Eustatie, al Ierusalimului Macarie ș. a. Așa în listele păstrate de Socrate (Hist. eccl. I, 13), Gelazie șcl.⁴⁾ În cele două dela Gelazie Hosius subscrie expres în numele Papii dela Roma, al bisericilor din Italia, Spania și al întregului Apus.

Fidedemnitățile acestor liste azi nu o neagă nici un istoric mai serios.

Or, ce ne spune nouă aceasta împrejurare sigură: un simplu episcop și doi preoți romani iscălesc *întâia* marilor episcopi ai Orientului? Se va zice: au voit Părinții Sinodului să le dea întâietate acestor *streini*. Supunere absolut falsă. Căci la Sinod mai erau de față și alți episcopi apuseni, din Africa, Galia și Sicilia, și aceia semnează la urmă de tot, în ordinea provinciilor. Dacă Hosius era de față numai ca reprezentantul bisericii din Spania, iscălește și el alături cu alții, unde-i venea locul. Dar faptul, că iscălește în frunte împreună cu cei doi preoți romani, e pentru orice om cu judecată calmă, că ei trebuia să fi fost acolo în altă calitate; ca prezidenți; deci au prezidat Conciliul ecumenic I în numele celui mai mare între patriarhi, al Papii dela Roma. Aceasta ni-o spune și analogia Conciliului dela Sardica (343) unde asemenea Hosius și doi preoți romani,

¹⁾ cf. Gelas de Cyz. Hist. Conc. Nic. p. II c. 5 Migne, 85/1729.

²⁾ Atan. Apol. de fuga, No. 5 Migne 25—649. De fapt Hosius a prezidat toate Conciliile catolico-ortodoxe din era ariană.

³⁾ Iar în Hist. Arian 42 zice, că el a propus credința (pistin etetheto).

⁴⁾ Vezi. Mansi, II, p. 692, 697, 882, 927.

¹⁾ Euseb. Vita Constantini, III, 13.

²⁾ cf. Hefele, I, 33.

³⁾ Constantinopolul și Ierusalimul nu pot veni în considerare, ridicându-se numai mai târziu la rang de patriarhie.

⁴⁾ Socrat, I, 9; P. Batiffol, Paix... p. 344, îi trage la îndoielă autenția.

Archidemus și Filoxenus, iscălesc în fruntea tuturor, ca reprezentanți Papii Iulius.¹⁾

Iată dar, cine sunt „proedri” lui Eusebie.

Dar influința covârșitoare a Apusenilor și îndeosebi a Romei la acest Conciliu ținut în Orient, cu episcopi în majoritate orientali, în o afacere ce tulbura biserica Orientului, mai apare și din următoarele fapte:

Punctul central al întregului Sinod era termenul *homousios*. Or, acest termen e un termen de origină romană, prescris cu 65 de ani mai înainte de Papa Dionizie colegului său de acelaș nume din Alexandria²⁾ Deci la Nicea a învins un termen, roman; Roma a salvat credința prin termenul ce l-a impus.

Tot aceasta influință hotărâtoare a delegațiilor Papii apare și din faptul, că Conciliul primește uzul roman de a ține Paștile și l prescrie pentru Biserica întregă. Hotărârea cu privire la reprimirea Meletienilor în Biserică e identică cu hotărârea adusă de Roma în cauza Donatiștilor cu ceva mai înainte; înseși canoanele Sinodului sunt numai continuarea și completarea celor aduse în Conciliul de Arles ținut (314) sub auspiciile Papii.³⁾ Influența preponderentă a Romei e deci innegabilă.

Prin ce se explică aceasta preponderanță atât de vădită a puținelor apuseni asupra hotărârilor Conciliului I ecumenic, șederea unui simplu episcop și a lor doi simpli preoți în fruntea Conciliului creștinătății întregi, adoptarea termenului de *homousios* și a altor măsuri disciplinare romane? Prin ce dacă nu prin faptul, că Acelaia, pe care îl reprezentau legații, îi recunoștea lumea întreagă o autoritate specială în chestii de credință, de morală și de disciplină bisericească: un primat de supremă și devărată jurisdicțiune. Cei ce știu alta să ni-o spună. Restul controverselor ariane ne va dovedi tot asta⁴⁾.

(Va urma).

¹⁾ cf. Mansi, III, 65

²⁾ Vezi mai sus p. 154. De aceea zise și Sf. Atan. că nu e termen nou, căci episcopii cei vechi ai Romei celei mari și ai noștri l-au prescris înainte cu 130 (de fapt 65) ani anatimizând pe cei ce zic că e făptură Fiul și nu „*homousios* to Patri” Ep. ad Afros, 5.

³⁾ cf. Baurifol, o. c. p. 328-343. Harnack încă admite influința preponderantă a lui Hosius și originea romană a termenului *homousios*. Vezi și Duchesne, Hist. anc. de l'Egl. t. II p. 154.

⁴⁾ Dl. N. Colan, profesor la Academia Andreiană din Sibiu, scrie la No. 11 al revistei teologice de acolo un articol de fond cu pretențiosul titlu: *Cine a prezidat la Nicea*” Și după ce nu spune pe două pagini nici o vorbă despre problema prezidiului dela Nicea, încheie majestos: „Ei zic că Papa, noi zicem că Hristos”. Dar se înșală dl Colan, căci noi zicem că: și Papa și Hristos sau mai bine zis prin Papa Hristos. Căci doar nu-și închipue dl Colan că Hristos cel nevăzut se va fi coborât din cer să prezideze o adunare văzută a episcopilor săi adunați la Nicea. Dar . . . pagubă de vorbă.

Fiuri de Convertiți.

Mărturisirile lui I. Joergensen.

Trad. de Ioan Fărăvar, teolog c. III.
(Urmare din No. 1—1926)

După convertire.

Da, poezia Italiei franciscane și mistice era aceea, care îi inspira lui *Pelerinajele franciscane, Viața sfântului Francisc de Assisi, Sfânta Ecaterina de Siena*. Dar aderarea la disciplina catolică, latină, romană, nu era înă absolută. Acestea ezitări ni le poveștește în *Pâinea fără aluat* (pâinea fără aluatul adevărului) cu atâtă franchețe, convins că nu putea prețui nici odată pe aceia, cari se întorc la Dumnezeu fără a fi trecut prin răță irile lui.

Cetirea părintelui G. Atry, George Fonsegrive, a „abbé”-ului Klein și Maurice Blondel, îl introduce în luminosul și gravul catolicism francez, Eugen Melchior de Voglié îl face să înțeleagă noua orientare a spiritului. Instruirea religioasă și o face din cărțile lui P. Bertzen, Kirschkamp, Weiss, Mœhler și G. hr. indicații lui de către preoți bisericii catolice daneze, cari erau atunci aproape toți de origine germană. Inșă, omul impresiunilor, cum îl arată ovreul, din „*Doamna—Noastră a Danemaricii*, el n’avea nevoie să-și expună dubiile sale catetului său: „Faptul că a intrat în chilia lui sărăcăcioasă, unde a găsit o masă, un pat, două scaune și un genunchetor, a lucrat asupra sufletului său cu mult mai puternic, decât oricare carte de apologetică”.

O perioadă de muncă liniștită și regulată, de fericire familiară, începe acum pentru Ioan Joergensen. Duce o viață modestă și fericită lângă soția sa, care l-a urmat în alipirea lui către dogmele catolice. Cu el intrăm acum în societatea catolică daneză, atât de restrânsă și care se compunea: din catolici imigrați din Germania, din familii aristocrate daneze, cari trăind în străinătate și văzând catolicismul mai de aproape îl și îmbrățișară; din intelectuali convertiți cărora le fixase drumul Mogens Ballin și din o familie de origine franceză, interiorul căreia ni o descrie Joergensen cu talentul acela rar, cu care știe să reînvieze mediul unei familii. În familia d’Auchamp, ne spune el, — era un loc de reculegere sufletească în afară de orice curent al existenței.

„Cartea drumului” nu era prea căutată; „*Confesiunile*”, versuri anterioare călătoriei în Italia, la cari s’au adaus apoi sonetele scrise la Assisi, fuseseră foarte admirate și lăudate, însă un singur volum de versuri nu prea dă faimă mare unui autor. Joergensen condusese într-un timp un supliment al unui ziar săptămânal, cel publicau catolici, dar se arată adevărată pre-agresiv împotriva vechilor săi prieteni. Fu decis apoi ca această revistă să dispară. Se înțelege, că cercurile pe cari le frecventă mai înainte, sunt închise pentru el, nu atât din pricina intoleranței, cât

din cauza că îi era imposibil să se intereseze totdeauna de cei ce îl preocupau. Vremuri grele vin apoi asupra lui. I se acordă atunci lui Joergensen o modestă sumă pentru voiaj și pleacă la Assisi cu soția, cu trei copii și o bonă. Călător a acestei mici caravane prin Germania, este povestită în mod înepător. Iată Giovanni se reghăsește la Assisi, în acelaș apartament, unde locuia Francesco, când erau acolo pentru prima dată

„As-laul doarme jos, într'o liniște pacinică; câmpia din împrejur asemenea e liniștită; nu s'aude decât gălăgia îndepărtată a unei trăsuri pe un drum pietros. În cenușiul palid al razelor de lună lucește drumul luminat, de aceleași raze, ce duce la „Sf. Maria a Ingerilor“ și alvia seacă a Tescio-ului; de partea cealaltă, la Bettona, o lumină roșietică și solitară s'aprinde; de departe schineteiază lmpile electrice din Perugia. Aveam sentimentul că sunt acasă la mine, în patria mea ideală“.

Peste câteva zile cade bolnav. Închipuirile înspăimântătoare prin cari trece, sunt produse ale preocupărilor sale religioase.

E greu să găsești ceilalți pe cari să-i intereseze tablourile aceste înfricoșătoare. Inșă ceeace ne frapează, este faptul, că suferințele lui și viziunea morții produc în el o a doua convertire care îl eliberează de iperzelul nemilos de care eră animat, și îl umple de caritate, de blânțetă, de virtuți, pe cari trebuie să le aibă un adevărat creștin și mai pe sus de toate un discipol al sfântului Francisc.

După aceste patru volume, urmează alte două; a scris și pe al șaptelea, dar acesta nu s'a publicat încă. Al cincelea „La poarta cea frumoasă a Templului“, își ia numele după aceste cuvinte din *Faptele Apostolilor*, cari îi servesc de epitaf. „Il puneau în fiecare zi la poarta templului numită cea frumoasă“. Titlul volumului al șaselea „Moara lui Dzeu“, este o aluzie la un proverb nemțesc: „Moara tui Dzeu macină încet, dar macină fin“, moara, care zdrobește și strivește sufletul omului, pentru a-l face demn de chemarea sa. Aceste două volume reamintesc luptele sufletului său cu credința religioasă, pe care încă nu și-o însuși se pe deplin și greutățile materiale ale existenței sale. Misticul și miraculosul, ce umple aceste pagini, nu vor plăcea poate tuturor; compatrioții lui Joergensen, pe lângă toată admirația și afecțiunea ce i-o arătau, le-au respins câte odată cu disgust. Inșă trebuie să recunoaștem, că sentimentele sale creștine și pietatea sa au produs în el un caracter de cari se găsesc foarte rar în zilele noastre; răbdarea cu care a îndurat mizeria rezultată din îndeplinirea unor mari îndaloriri și din caracterul operelor sale cari nu puteau avea un mare tiraj. Această resemnare bucuroasă manifestă o forță sufletească unică. În ultimul timp, artistul s'a ridicat peste sine însuș, peste cercelătorul îngrijorat; se constată aceasta din opera *Sfânta Ecaterina de Siena*. A găsit certitudinea, fericit și liber devine iarăș stăpân pe toate facultățile sale...

Nu vom feri să i facem critică lui Iban Jørgensen după „Confesiunile“ sale, cu toate că ele ne ispitesc la aceasta. Dar dacă am voi să rezumăm impresia produsă prin citirea operei *Legenda vieții mele*, va trebui să zicem că în ea apare un scriitor fermecător, un pictor de liat, mai atent față de ceea ce se petrec în el, decât față de cele ce sunt în afară de el; un suflet dotat cu multă sensibilitate; puțin cam ușuratic și slab câteodată, dar sincer și drept; în fine un poet cu toate defectele poezilor și cu toate darurile uimitoare, cari fac ca oamenii să-i ierte ba chiar să-i și iubească.

— Sfârșit —

CRONICA.

□ □ □

— *Predici la catedrală* : 17 Ianuarie On. Aug Cosma ; 24 Ianuarie M. On. Vas. Borbul ; 30 Ianuarie Cl. dr. N. Flueraș ; 31 Ianuarie M. On. Fr. Hubic ; 2 Februarie Cl. dr. Vas. Chirvaiu.

— *Agentiile telegrefice la Papa*. În 26 Oct. reprezentanții tuturor agențiilor internaționale de telegrafie tură primii în audiență de către Papa Piu XI. Ei îng-nunchiară înaintea Papii, care îi salută cordial și într'un discurs bineclicuit le aminti marea responsabilitate ce o poartă în fața lumii întregi ca și „vocile lumii“ D. Cappelletto, directorul Agenției *Stefani* prezentă pe toți colegii săi. Papa le-a dat inelul apostolic spre sărutare și surăzând pretenește fiecăruia, i-a binecuvântat.

— *Misiunile externe în 1924*. Anuarul misiunilor catolice pe anul 1924 conține următoarele cifre de contribuție la misiunile externe, cari, precum știm, se susțin din colecte. Suma totală colectată în 1924 face: 44,316,446, 18 Lire it.; spese: 43,069,363,42 Lire. Au contribuit: Statele unite ale Americii de Nord cu 16,762,873 Lire it.; Franța 6,417,601; Olanda: 2,364,429; Germania: 1,682,528; Belgia: 1,116,236; Canada: 1,555,585; Italia: 1,506,044; Spanja: 1,179,854; Irlanda: 1,025,521; Luxemburgul: 181,805; catolicii Australiei: 40,000 Lire it.

— *Exțarul Ferdinand al Bulgariei* care-și boteză liii în tegea ortodoxă, cum pr-tindea Constituția bulgară, pentruca să-și poată asigura pentru sine și urmași tronul Bulgariei, acum, după ce-și pierdu tronul, se află la Roma cerând cu pocăință deslegare de la Papa pentru fapta ușuratică ce-o făcu din considerații lumești. Omul propune Dumnezeu dispune.

— *Soția unui episcop anglican se convertește la catolicism*. Mrs Bidwell, soția episcopului anglican din Antario (Canada) s'a convertit la religia catolică. Mrs Bidwell fiind inteligentă dela fire, a rezonat mult asupra faptului religios. Haosul de idei și păreri ce domnește în bisericile protestante din lume, de o

parte, unitatea sublimă a doctrinei și a organizației catolice, de alta, și celirea operelor lui Benson, asemenea un preot anglican convertit, a făcut-o pe Mrs Bidwell să se decidă la acest pas cu consecințe penibile pentru bărbatul ei episcop. De trei ani se ocupă Mrs Bidwell cu acest plan, dar nu-l execută din considerație față de poziția bărbatului ei. Acum însă nu mai putu aștepta.

Soțul după convertirea întâmplată își înaintă dimisia Comitetului executiv al Sinodului anglican din Canada, care i-o refuză, dar el insistă și pleacă. Iată un fenomen curios în sinul bisericii anglicano-protestante.

— Prințul Carol a renunțat la tronul României precum și la toate drepturile sale de moștenitor. Desupturile și motivele tainice ale acestei abdicări fatale pentru țară nu le putem cunoaște. Ele vor fi fost desigur altele decât cele pur sentimentale. Fostul prinț Carol a fost un om cu multe însușiri bune, democrat, și iubitor de adevăr și dreptate, de aceea un regret general a însoțit abdicarea și plecarea lui din țară. Țara care a cheltuit atâta cu formarea lui, lega cele mai bune nădejdi de persoana lui și iată... Dumnezeu ne-ajute, să putem învinge toate relele ce ar urma pe urma acestei abdicări.

— *Incheierea solemnă a comemorării Conciliului din Nicea.* În 29 Dec. în fața corpului diplomatic, a Cardinalilor, și a Papii s'a ținut în Vatican încheierea comemorării conciliului din Nicea. Abatele Schuster a ținut o documentală conferință despre rolul Papilor în ținerea și apărarea Conciliului din Nicea și a doctrinei definite de acela. S'a ținut apoi un concert religios pol glot în prezența Papii. Clericii tuturor neamurilor de rit oriental au cântat câte o cântare în limba lor. S'a cântat în limbile: română, armeană, rusă, sîro maronită, sîro caldă, etiopică, caldă, paleoslavă, malabarică, greacă. Clericii noștri au cântat un *Heruvic*. Papa a ținut un discurs și-a dat binecuvântare. Așa s'a încheiat aceasta solemnă comemorare, care la Roma a ținut 6 luni.

BIBLIOGRAFIE.

— *Aviz pentru d-nii Profesori de religie și Preoții — cateheți :*

La societatea de lectură a clericilor dela Academia noastră teologică, se află în deposit următoarele cărți :

Episcop Alexandru Nicolescu: D-zeu în natură, Din trecutul Bisericii răsăritene, Natura; Fireza: Armele credinței, Viața preasfintei fecioare Maria; Brânzeu: Pocăiții, broșurile din Bibl. „Să fie lumină”; Noui Testament; Paulescu: Cele patru pătini, Dr. Totu: Reuniunile Mariane, Foerster: Isus Hristos și viața omenească (traducere); R. Amado: Secretul succesului (traducere) și altele. Apoi, în traducere românească de Dr I. Marianescu: *Gema Galgani*, istoria vieții unei blânde fecioare, care a trăit în zilele noastre

(1878—1903) „Dela înălțarea D-lui la cer până azi, nu s'a văzut viață mai minunată decât aceasta” (cuv. traducătorului). Tot timpul petrecut în aceasta vale a plângerii, a fost pentru ea, o neîntreruptă întrevedere și unire cu D-zeu. Viața ei a fost întreț sută de neobișnuit de de se extaze și convorbiri reale cu D-zeu, cu preasfânta Fecioară și cu îngerul păzitor — până s'a stins mistuită de focul iubirii fără margini, față de mirele ei Isus, pentruca să reînvie la eterna fericire.

Cartea aceasta în originalul italian, în doi ani de zile, s'a tipărit și epuizat în 5 ediții, câteva zeci de mii de exemplare (traducerea românească, e după ed. VI-a). Revistele și ziarele catolice din lumea întreagă, au scris coloane și pagini întregi, aducând elogii acestei umile și nevinovate porumbițe. Azi o vedem tradusă în mai mult de 10 limbi, nu numai în Europa, chiar și în America, China și în Indii.

Preoții o pot recomanda tineretului, ca un prețios nutremânt spiritual; costă 100 Lei + porto).

Tot cu gândul să aducă un mic tribut culturii religio-morale, Societatea a intrat în legătură cu marea casă de editură „Bonne Presse” din Paris — și poate procura vestitul „Catechism în imagini”, care va fi un neprețuit ajutor la predarea religiunii, copiilor de școală. Catechismul conține 68 de tablouri intuitive, format $22\frac{1}{80}$ cm. (în negru). Costă 80—90 Lei (variază ca valute).

Exemplarul de probă se poate vedea la seminarul Academiei noastre. Suntem siguri, că cine-l va vedea, și-l procură cu orice preț

Se mai pot comanda apoi: Viața d-lui N. Isus Hristos în o colecție de 85 cărți postale ilustr. artistice, fotografii după sculpt. Maestrului Mastroianni (Roma) Prețul circa 260 Lei, apoi colecția Leinweber, Calea Crucii, Sf. Tarcisus (martirul Sf. Euharistii) și altele.

Informațiuni mai detaliate, se pot cere verbal sau în scris, dela Președintele Societății.

— *A apărut Calendarul „Presa bună”, pe 1926* cu clișee și cronică bis. bogată. Prețul 15 Lei la Iași.

— *„Biblioteca Minerva” No. 146: Fără noroc,* schițe l. Cio. ărlan, 5 Lei.

TIPIC.

17 Ianuarie. Dumineca a XV. d. In. Sf. Crucii și S. Pătr. Antoniu cel Mare v. 7.

Sâmbătă la însărat pe 6, ale inv. 3 și ale S-lui 3. Mărire-Și acum dogm. versului. Intraț. Stihovna învierii. Mărire-Și acum. dela Stihovna S-lui. Trop. Inv. Măr. Trop. S-lui; Și acum Taina cea din veac.

Duminecă la Mănecat trobarele ca Sâmbătă. Sidelnele scl ale învierii Evangelia și lumină. Inv. a 10-a catavasii. Deschide-voiu...

La S. Liturghie. Fericirile v. 7. După intraț Trop. Inv. Măr. Cond. S-lui Și acum: a Născătoarei. Ceeace ești folosit

toare.. Apostolul Duminicii a XXII-a (pag. 50) Evanghelia Duminicii a XV d. In, Sl. Cruci Luca C. 10 v. 1.

La însărat (18 Ianuarie. SS. Atanasie și Ciril) pe 6 cu Mărire-Și acum. din Mineiu. Intraț. Sthoavna cu Măr. Și acum, a. SS-lor din Mineiu. Troparul S-lui. Măr. Și acum. a Născ. v. 3. Pe tine . . .

24 Ianuarie Duminica vameșului și a Fariseului și Cuv Xenii. Sărbătoare națională a Unirii Principatelor v. 8.

Sămbătă la însărat pe 6 ale inv. 3 și ale Triodului 3. Mărire-Și acum dogm. versului. Intraț. Sthoavna inv. Mărire-Și acum. dela Sthoavna Triodului. Tropar. inv. Măr. Troparul S-lui. Și acum a Născ v 8.

Duminică la Mănecat Troparele ca Sâmcă. Sădelnele scl. ale inv. Ev. inv. a 11-a După ps. 50. Mărire-Și acum. Ușile.. și cărările. În turăte . . . cu tihira : La Mulțimea . . . Catavasiile : Q'shide-vou . . . Luminăt. inv. a 11-a. Mărire-Și acum luminăt. Duminică se.

La S. Liturghie. Fericirea versului După intraț Trop. inv. Mărire-Și acum. Condacul Dum. Vom. și Fariseului. Apostolul și Evanghelia Duminicii. La sfârșitul S. Liturghiei se va ofici un „Te-D-um“ la care se vor invita autoritățile civile și militare

La însărat. (25 Ianuarie S. Grigorie Arhiep. Con tania :) pe 6 cu Măr. Și acum a S-lui. Intraț. Sthoavna cu Măr. Și acum din Mineiu. Trop. S-lui Mărire Și acum a Născ v 1

30 Ianuarie. Sămbătă. S. Ipolit Papa Romei și SS Ierarhi Vasilie cel Mare, Grigorie și Ioan Gură de aur. (Trei Sfinți).

Vineri la însărat pe 6 cu Măr. Și acum ale sărbătorii Intraț. Parameii. Sthoavna cu Măr. Și acum ale Mineiului Trop. SS-lor. Mărire : Ca ceice alți fo-ti. . . Și a um a Născătoarei v. 4.

Sămbătă la Mănecat. Trop. ca Vineri. Sadelna sărb. Antifonul v. 4. Prohimenul sărbătorii scl. din Mineiu. Evanghelia sărb. (pag. 210). Catavasiile întâmpinării. La peana a 9-a se vor cânta Imnosenle din Canonul serb. cu pripelile lor. Luminăt. cu Măr. Și acum. a sărb. La laude pe 4. Mărire-Și acum a Născ. dela laude : A-lăzi . . . Doxologia

La S. Liturghie. La intraț : Mărire-Și acum dela cânt. a 3-a a canonului. După intraț : Trop. sărb. Măr. Și acum. Con. dacul sărb. Ap. Și Evanghelia din 30 Ianuarie. Chionon cul : Bucureși-vă drepti întru Domnul . . .

31 Ianuarie, Duminica fiului rădăcit și SS. fără de argint Chtr și Ioan. v. 1

Sămbătă la însărat pe 6, ale inv. 4 și ale Triodului 2. Mărire-Și acum dogm. versului. Intraț. Sthoavna inv. Mărire-Și acum. dela Sthoavan Triodului. Trop. inv. Măr. Și acum a Născ. v. 1.

Duminică la Mănecat. Trop. ca Sămbătă. Sadelnele scl. ale inv. precum s'a arătat în Dum. trecută. Evanghelia inv. 1 Luminăt. inv. 1 Măr. Și acum. Luminăt. Duminică fiului rădăcit. scl.

La Sf. Liturghie. Fericirea versului. După intraț : trop. inv. Măr. Și acum Cond. Duminicii Ap. și Evanghelia Duminicii fiului rădăcit. scl.

La însărat. (1 Februarie s. Martir Trifon) pe 6 cu Măr. Și acum din Mineiu. Sth. inv. Măr. și acum. a Născ. dela Sth. din Mineiu. Trop. Sfântului. Măr. : Mai marilor... Și acum a Născ.

— Misd. —

Schițe de predici.

☒☒☒

A) Dum. lui Zaheri

Temă: Bunătatea lui Dzeu.

„Zaher, grăbește de te pogoară căci astăzi în casa ta mi-se c de să rămâiu“. Luca XIX, 5.

Intr. „Viu sunt eu — zice Adonai Domnul, nu voiesc moartea păcătosului, ci să se întoarcă și să fie viu“. Ezech. XXXIII

Trat. I. Dzeu nu voiește moartea păcătosului A pedepsit pre omul cel dintâi, dar i-a promis Mântuitor; o sută de ani a făcut Noe corabia și în acest lung timp a vestit mânia lui Dumnezeu și cu gura. „În multe feturi și în multe chipuri de mult Dzeu grăind păcînților prin profeți, în zilele aceste de mai pe urmă a grăit nouă întru Fiul“ Evr I, 1. Jertfa cea mare alui Hristos pentru n amul omnesc.

II. Dzeu ne-a creat fără noi, nu ne va mântui fără noi. Potopul a nimicit toate. Ierusalimul s'a nimicit, deși a volt Domnul să-l mântuiască prin multele învățăturii, minuni ce a săvârșit în el Rugăciunea, patimile, meritele tuturor sfinților nici un suflet nu pot mântui fără voiața, conlucrarea aceluia.

Inch. Să nu amănăm întoarcerea noastră la Domnul.

B) Duminica Vameșului și a Fariseului.

Temă: Să fim smeriți

„Dumnezeule mulțimescuți că nu sunt ca și ceilalți oameni“. Luca XV:II 11.

Introd. Urește Dzeu pre cel superb și-l umilește. Ingânfaarea ne împiedecă ca să fim drepti.

Trat. I. Ca să fim drepti trebuie să ne recunoaștem și să ne mărunsim păcătoși Natan înaintea profetului David: „am păcătuit“. Profetul David: „că fărădelegea mea o cunosc“. „Dreptul pre sine se acuză întâi“ Inț 18, 13 „Iară de vom zice, că păcat nu avem mincinoși suntem“ I Ioan I, 8.

II. Cel ce se trufă umil-se-va. Păcatul și căderea oamenilor celor de întâi Păcatul îngerilor răi. „Căci tu zici bogat sunt . . . Apoc III. 17. 18. Ce ajunge dacă noi suntem îndestulți cu noi. Înșne, iară Judecătorul vecnic nu e.

Inch. Voi mărturisi și încontra mea nedreptatea mea, și tu vei ierta răutatea păcatelor mele. Ps. XXXI—5.

C) Dum. Fiului Rădăcit.

Temă. Răsplata păcătosului.

„Să știi și să vezi, ce rău și amar lucru este, că ai lăsat pre Domnul Dzeul tău“. Jer II 19.

Introd. Istoria fiului rădăcit. Noi suntem fiul lui Dzeu, primim darurile, ne întoarcem încontra lui Dzeu.

Trat. I. Ce face păcătosul. Scena din curtea lui Pilat: „Restignește-l pre El, Așa strigă păcătosul. Păcătosul e vrăjmașul lui Dzeu, nu voiește ca Dzeu să domnească preste el. „Ai zdrobit jugul meu, ai rupt legăturile mele și ai zis nu voi sluji“. Iod II, 20. Ce este Dzeu, cine este păcătosul?

II Ce așteaptă pre păcătos. Păcătosul pierde îndestulirea. „Păcătoșii sunt ca marea care se tulbură și nu să poate odihni Ps. LVII 20. Spațma și frica lui. Poartă iadul în sine. Boale Ioan. V. 14. Rușine. Pedepsa vecnică.

Inch. Avem voie liberă. „Înaintea voastră am pus viața și moartea, darul și blăstămul, alegeți“. Alege viața și trăiește.

— Anii —

Pentru aprovizionarea pe iarnă cu mărfuri COLONIALE și DELICATESE e cel mai convenabil vechiul și renumitul magazin a lui :

IOAN MEZEY & COMP. ORADEA Str. Alexandri No. 2.

(vis-à-vis cu Primăria).

Negoț bun, prețuri reduse, serviciu prompt și cinstit.

„Tipografia și Librăria Românească“ Oradea. — Redactor resp.: Păr. Dr. Aloisie L. Tăutu.

